

Nr 227.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar; given Stockholms slott den 22 mars 1929.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Georg Bissmark.

F ö r s l a g
till
L a g
om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Häri genom förordnas som följer:

Utländskt skiljeavtal.

1 §.

Såsom utländskt anses skiljeavtal, som innebär att skiljemannaförfarandet skall äga rum utom riket.

Skiljeavtal, som ej utmärker huruvida skiljemannaförfarandet skall äga rum inom eller utom riket, varde för utländskt ansett, där båda parterna hade hemvist utom riket.

2 §.

Innebär skiljeavtal, att skiljemannaförfarandet skall äga rum i viss främmande stat, skall den stats lag äga tillämpning å avtalet.

3 §.

Twistefråga, som är föremål för utländskt skiljeavtal, må ej, om invändning däremot göres, upptagas till prövning vid svensk domstol, så framt avtalet är giltigt enligt den främmande lag, som därå äger tillämpning, och frågan även enligt den för svenskt skiljeavtal gällande lag skulle kunna hänskjutas till skiljemän.

4 §.

Ej må på grund av utländskt skiljeavtal skiljemannaförfarande äga rum här i riket, utan så är att, i fall som avses i 1 § andra stycket, den part, mot vilken avtalet göres gällande, efter dess tillkomst bosatt sig här i riket. I ty fall lände i avseende å förfarandet till efterrättelse vad i lagen om skiljemän stadgas i fråga om förfarande i anledning av svenskt skiljeavtal.

Utländsk skiljedom.

5 §.

Skiljedom skall anses såsom utländsk, där den är meddelad å utländsk ort.

6 §.

Utländsk skiljedom skall här i riket gälla under de förbehåll som här nedan angivas.

7 §.

Ej må utländsk skiljedom här i riket gälla där

1. skiljeavtalet är ogillt enligt den främmande lag, som därå äger tillämpning, eller
2. skiljedomen blivit undanröjd i den stat, där den meddelats, eller
3. någon omständighet eljest är för handen, på grund varav skiljedomen är utan verkan i sagda stat, eller
4. i den stat pågår rättegång om skiljedomens giltighet, eller tid, som må vara stadgad för dess överklagande, ännu ej gått till ända, eller
5. skiljedomen innefattar prövning av fråga, som enligt svensk lag ej må skjutas under skiljemän, eller
6. den part, mot vilken skiljedomen åberopas, icke haft erforderlig tillgång att utföra sin talan, eller
7. den fråga skiljemännen prövat blivit här i riket avgjord genom domstols eller överexekutors efter skiljeavtalets ingående meddelade beslut, eller
8. i avseende å förfarandet eller skiljedomen föreligger omständighet, som medför, att skiljedomens tillämpande skulle strida mot goda seder.

Ej skall dock omständighet som omförmäles under 3 eller 6 utgöra hinder för skiljedomens erkännande, med mindre sådan omständighet åberopas av den, mot vilken skiljedomen göres gällande.

8 §.

Vill någon erhålla verkställighet å utländsk skiljedom, göre därom ansökan hos Svea hovrätt.

Vid ansökningen skall fogas skiljedomen i huvudskrift eller behörigen styrkt avskrift.

Är i den stat där skiljedomen givits tid stadgad för dess överklagande, give sökanden ock in bevis av behörig utländsk myndighet att klagan icke under den tid ägt rum.

9 §.

Ansökan, som i 8 § sägs, må ej bifallas utan att motparten haft tillfälle att därå svara.

Finner sedan hovrätten anledning ej förekomma till antagande att för verkställigheten möter hinder, varom i 7 § förmäles, förordne hovrätten om verkställighet; och gånge då skiljedomen i verket likasom domstols laga kraft ägande dom, där ej, efter klagan över hovrättens beslut, Konungen annorledes förordnar.

10 §.

Hava i den sak skiljedomen avser framställts flera yrkanden, och innefattar ej skiljedomen prövning av dem alla, äge hovrätten, när skäl därtill äro, före-

lägga sökanden att ställa säkerhet för återgäldande av belopp, som på grund av senare beslut av skiljemännen kan komma att honom frångå. Förmår ej sökanden ställa honom avfordrad säkerhet, som av hovrätten godkännes, varde ansökningen avslagen.

11 §.

Vad i denna lag är stadgat om utländsk skiljedom äge ej tillämpning å beslut av skiljemän som, oberoende av skiljeavtal, tillsatts på grund av stadgande i lag eller förordnande av myndighet.

Särskilda bestämmelser.

12 §.

Vad i 15 § andra stycket av lagen om skiljemän är stadgat i fråga om vittnes eller sakkunnigs avhörande under skiljemannaförfarande här i riket äge tillämpning jämväl där utom riket sådant förfarande äger rum på grund av skiljeavtal rörande fråga, som enligt svensk lag må hänskjutas till avgörande av skiljemän.

13 §.

Är innehållet av främmande lag, som skall tillämpas i mål eller ärende rörande främmande skiljeavtal eller skiljedom, ej känt för domstol eller annan myndighet, på vilken tillämpningen ankommer, äge den förelägga part att i sådant hänseende förebbringa bevisning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1929.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrå-
det å Stockholms slott den 15 februari 1929.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDEVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark, anför:

»Å skiljedomsväsendets område hava under de senare åren vissa internationella överenskommelser kommit till stånd, åsyftande att så långt sig göra låter genomföra principen om skiljedomars internationella giltighet och verkställbarhet. Förslag till de överenskommelser, jag närmast åsyftar, hava framlagts inom Nationernas förbund och lett dels till upprättande vid 1923 års förbunds-församling av ett 'protokoll rörande skiljedomsklausuler', innefattande i huvudsak en reglering av skiljeavtals giltighet med verkan att hindra rättegång vid domstol i de kontraherande staterna, dels till antagande vid 1927 års förbunds-församling av en konvention om verkställighet av utländska skiljedomar, till formen framträdande som en påbyggnad på den genom 1923 års protokoll lagda grunden. Såväl 1923 års protokoll som 1927 års konvention hava under-tecknats av ett flertal stater.

Sedan min företrädare i ämbetet uppdragit åt presidenten i Svea hovrätt friherre E. Marks von Würtemberg att, i egenskap av sakkunnig inom departementet, undersöka möjligheten av Sveriges anslutning till ifrågavarande internationella överenskommelse samt avgiva utredning och förslag i ämnet, har presidenten Marks von Würtemberg den 14 februari 1929 avgivit förslag till lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar samt lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket ävensom motiv till dessa förslag.

Förslagen bygga på Sveriges anslutning till oförmälda konvention, och de särskilda bestämmelserna hava utarbetats efter överläggningar, vari jag tagit del. Jag kan i allt huvudsakligt biträda de avlämnade förslagen.

Då det är önskvärt, att frågan om utländska skiljeavtal och skiljedomar göres till föremål för lagstiftning i sammanhang med genomförande av en ny lag om skiljemän, samt förslag till sådan lag jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 8 februari 1928 redan är föremål för granskning inom lagrådet, är jag

beredd att tillstyrka, att lagrådets yttrande jämväl över nu föreliggande förslag må omedelbart inhämtas. Förslagen med tillhörande motiv torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll.»

Föredraganden uppläser härafter omförmälda förslag till *lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar* samt *lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket* av den lydelse, den vid detta protokoll fogade bilagan utvisar, samt hemställer, att lagrådets yttrande måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamål inhämtas över nu nämnda förslag.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Stig Löfgren.

Bilaga.

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

Sedan Herr Statsrådets närmaste företrädare i ämbetet under hand anmodat mig att, i egenskap av sakkunnig i departementet, avgiva utredning och förslag rörande tillämpande av utländska skiljeavtal och utländska skiljedomar, får jag, till fullgörande av detta uppdrag, härmed vördsamt överlämna förslag till

- 1) Lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar, samt
 - 2) Lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket
- ävensom motiv till dessa förslag.

Stockholm den 14 februari 1929.

E. Marks von Würtemberg.

Förslag
till
Lag
om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Härigenom förordnas som följer:

Utländskt skiljeavtal.

1 §.

Såsom utländskt anses i denna lag skiljeavtal, som innebär att skiljemannaförfarandet skall äga rum utom riket.

Skiljeavtal, som ej utmärker huruvida skiljemannaförfarandet skall äga rum inom eller utom riket, varde för utländskt ansett, där båda parterna hade hemvist utom riket.

2 §.

Innebär skiljeavtal, att skiljemannaförfarandet skall äga rum i viss främmande stat, skall den stats lag anses äga tillämpning å avtalet.

3 §.

Twistefråga, som är föremål för utländskt skiljeavtal, må ej emot parts bestridande upptagas till prövning vid svensk domstol, så framt avtalet är giltigt enligt den främmande lag, som därå äger tillämpning, och frågan även enligt den för svenskt skiljeavtal gällande lag skulle kunna hänskjutas till skiljemän.

4 §.

Ej må på grund av utländskt skiljeavtal skiljemannaförfarande äga rum här i riket, med mindre parterna äro därom ense eller, i fall som avses i 1 § andra stycket, den part, mot vilken avtalet göres gällande, efter dess tillkomst bosatt sig här i riket. I ty fall lände i avseende å förfarandet till efterrättelse vad i lagen om skiljemän stadgas i fråga om förfarande i anledning av svenskt skiljeavtal.

Utländsk skiljedom.

5 §.

Skiljedom skall anses såsom utländsk, där den är meddelad å utländsk ort. Hava vid undertecknande av skiljedom de, som den undertecknat, befunnit sig å olika orter, skall domen anses meddelad där den sista underskriften tillkom.

6 §.

Utländsk skiljedom skall här i riket gälla under de förbehåll som här nedan angivas.

7 §.

Ej må utländsk skiljedom här i riket gälla där

1) skiljeavtalet är ogillt enligt den främmande lag, som därå äger tillämpning, eller

2) skiljedomen blivit undanrörd i den stat, där den meddelats, eller

3) någon omständighet eljest är för handen, på grund varav skiljedomen är utan verkan i sagda stat, eller

4) i den stat pågår rättegång om skiljedomens giltighet, eller tid, som må vara stadgad för dess överklagande, ännu ej gått till ända, eller

5) skiljedomen innefattar prövning av fråga, som enligt svensk lag ej må skjutas under skiljemän, eller

6) den part, mot vilken skiljedomen åberopas, icke haft erforderlig tillgång att utföra sin talan, eller

7) den fråga skiljemännen prövat blivit här i riket avgjord genom domstols eller överexekutors beslut, eller

8) i avseende å förfarandet eller skiljedomen föreligger omständighet, som medför, att skiljedomens tillämpande skulle strida mot goda seder.

Ej skall dock omständighet som omförmäles under 3) utgöra hinder för skiljedomens erkännande, med mindre sådan omständighet åberopas av den, mot vilken skiljedomen göres gällande.

8 §.

Vill någon erhålla verkställighet å utländsk skiljedom, göre därom ansökan hos Svea hovrätt.

Vid ansökningen skall fogas skiljedomen i huvudskrift eller behörigen styrkt avskrift.

Är i den stat där skiljedomen givits tid stadgad för dess överklagande, give sökanden ock in bevis av behörig utländsk myndighet att klagan icke under den tid ägt rum.

9 §.

Ansökan, som i 8 § sägs, må ej bifallas utan att motparten haft tillfälle att därå svara.

Finner sedan hovrätten anledning ej förekomma till antagande att för verkställigheten möter hinder, varom i 7 § förmäles, förordne hovrätten om verkställighet.

10 §.

Vad här förut är stadgat om utländsk skiljedom äge ej tillämpning å beslut av skiljemän som, oberoende av skiljeavtal, tillsatts av domstol eller annan myndighet.

Allmän bestämmelse.

11 §.

Är innehållet av främmande lag, som skall tillämpas i mål eller ärende rörande främmande skiljeavtal eller skiljedom, ej känt för domstol eller annan myndighet, på vilken tillämpningen ankommer, äge den förelägga part att i sådant hänseende förebringa utredning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1929.

Förslag

till

Lag

**om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemanna-
förfarande utom riket.**

Härigenom förordnas som följer:

Vad i 15 § av lagen om skiljemän är stadgat i fråga om vittnes eller sakkunnigs avhörande under skiljemannaförfarande här i riket äge tillämpning jämväl där sådant förfarande utom riket äger rum på grund av skiljeavtal rörande fråga, som enligt svensk lag må hänskjutas till avgörande av skiljemän.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1929.

Motiv.

Under de år som närmast föregingo världskriget, likasom under den tid som förflutit efter fredssluten, har skiljemannaförfarandet erhållit en starkt ökad betydelse på det internationella affärslivets område. I leveransavtal, befraktningsavtal och andra kommersiella överenskommelser mellan kontrahenter tillhörande olika länder inryckas allt oftare bestämmelser, varigenom tvister angående tolkning eller tillämpning av dylik överenskommelse undandragas allmänna domstolar och hänskjutas till någon på en ledande handelsplats förefintlig fast skiljemannaorganisation, avsedd antingen för behandling av kommersiella tvistefrågor i allmänhet eller för tvister inom en viss affärsbransch. Vid sidan av de ansedda organisationer av denna art, som sedan länge varit i verksamhet, är att särskilt nämna den år 1920 tillkomna »Cour d'Arbitrage de la Chambre de Commerce Internationale», med huvudsäte i Paris. I avsevärd omfattning förekommer på det internationella området även, att i avtal upptagas bestämmelser om uppkommande tvisters hänskjutande till en särskild skiljenämnd, som är mer eller mindre bestämt angiven i själva avtalet; och ej alltför sällan inträffar att, när tvist uppstår utan att dylikt förhandsavtal finnes uppgjort, ett särskilt skiljeavtal för tvistens slitande ingås.

Detta ökade anlitande av skiljemannaförfarandet i internationella förhållanden står i naturligt samband med den stigande användning skiljedomsväsendet synes hava erhållit i flera staters inre rättsliv. Utan tvivel erbjuder emellertid just i internationella affärsförhållanden skiljemannaförfarandet mången gång beaktansvärda fördelar i fråga om skyndsamhet, billighet och pålitlighet.

En svaghet, som dock vidlåder det internationella skiljemannaförfarandet, ligger i den osäkerhet och vacklan som mångenstädes synes råda i fråga om det rättsliga bedömandet av ett mellan parter i olika stater ingånget skiljeavtal — det må hava formen av ett avtal om slitande av redan uppkommen tvist eller av en överenskommelse om framtida tvister — och om de rättsverkningar som i ett visst land böra tillkomma en utländsk skiljedom. Ett dylikt osäkerhetstillstånd är att beklaga, icke blott ur deras synpunkt, som i det internationella skiljemannaförfarandets fortsatta utveckling se en fördel för affärslivet, utan även ur den synpunkt som i varje stat bör vara vägledande för rättsordningens målsmän: att statens innebyggare och andra, med vilkas rättsförhållanden den på ett eller annat sätt har att skaffa, icke utsättas för rättsförluster. För en stat, som icke över huvud ställer sig avvisande mot skiljemannaförfarandet, synes det vara en plikt icke allenast att genom sin egen lagstiftning skänka

*Allmän
motivering
Inledning.*

det internationella skiljemannaförfarandet det stöd, som ligger i tydliga och praktiskt lämpliga rättsregler, utan ock att, i den mån tillfälle erbjödes, verka för att ett sådant förfarande, i vad det kan beröra statens innebyggare, vinner erkännande i andra stater.

Vad vårt land beträffar tala vissa särskilda omständigheter för att frågan om utländska skiljeavtal och skiljedomar nu göres till föremål för lagstiftning. En anledning härtill ligger i det samband en dylik lagstiftning äger med bestämmelserna om det inre skiljemannaförfarandet, vilka bestämmelser nu äro föremål för revision. Särskilt är det önskvärt att, i sammanhang med genomförande av en ny lag om skiljemän, denna lags tillämpningsområde klart avgränsas i förhållande till de skiljeavtal och skiljedomar som skola betraktas såsom utländska och därför falla utanför nämnda lag. Ett annat skäl att upptaga frågan om de utländska skiljeavtalen och skiljedomarna ligger i den möjlighet som därigenom yppas för vårt land att ansluta sig till vissa nyligen ingångna internationella överenskommelser på området och därigenom underlätta möjligheten att i andra länder uppnå verkställighet av de internationella skiljedomar, i vilka svenska medborgare äro vinnande parter.

Dessa huvudsynpunkter hava varit vägledande vid uppgörande av de nu föreliggande lagförslagen. En motivering av deras innehåll torde böra föregås av vissa upplysningar rörande *dels* främmande rättssystemets ställningstagande till skiljeavtal och skiljedomar, som från deras synpunkt äro utländska, och *dels* det arbete på internationella överenskommelser i ämnet som under senare tiden pågått.

Främmande
rätt.

En allmän överblick över de särskilda rättssystemens ställning till utländska skiljeavtal och skiljedomar erbjuder såtillvida svårigheter, som i ett flertal länder ämnet alls icke eller endast ofullständigt blivit föremål för legislativ behandling och klara principer ej gjort sig gällande i teori eller praxis.

Ej minst råder en dylik osäkerhet, när det gäller att inom det ena eller andra landet bedöma giltigheten av *skiljeavtal*, som man betraktar såsom utländskt. Länder finnas — ehuru de numera bilda sällsynta undantag — där i de inre förhållandena ett skiljeavtal anses sakna laga verkan eller i alla händelser kunna ensidigt frångås. Sålunda gäller i vissa av Nordamerikas Förenta Stater, att ett dylikt avtal kan frångås, så länge skiljedom ännu ej kommit till stånd. I Frankrike har från mitten av förra århundradet fram till de senaste åren en i kontrakt inryckt skiljedoms klausul rörande framtida tvister om kontraktet ansetts ogiltig. Först genom en år 1925 tillkommen lag hava dylika klausuler blivit erkända såsom giltiga, och detta blott såvitt rör kommersiella förhållanden. I de central- och sydamerikanska staterna synas dylika skiljedoms klausuler fortfarande sakna laga verkan; och enahanda är i stort sett förhållandet i Sovjet-Ryssland. I flertalet länder kräver lagstiftningen, att skiljeavtal upprättas i skriftlig form; på vissa håll uppställas till och med krav på upprättande av en notariell urkund. Ett åsidosättande av dessa formföreskrifter medför avtalets ogiltighet.

I vad mån emellertid de principer, som ett rättssystem uppställer i fråga om skiljeavtal mellan landets egna, där boende medborgare, också äro tillämpliga å utländska skiljeavtal, som föreligga till bedömande inom landet, är ett särskilt spörsmål. I allmänhet synes man härvidlag benägen att, med bortseende från egen lagstiftning, tillämpa de principer som gälla i det land där man vill betrakta skiljeavtalet såsom hemmahörande. Vilket land emellertid därvid bör komma i betraktande är föremål för meningsskiljaktighet, i det några fästa avseende vid parternas nationalitet eller domicil, andra vid skiljeavtalets eventuella bestämmelser om platsen för skiljemannaförfarandet, andra åter mena, att skiljeavtalet bör styras av lagstiftningen i det land, vars jurisdiktion skulle komma att ersättas av det överenskomna skiljemannaförfarandet. Vad särskilt angår giltigheten av skiljedoms klausuler i kontrakt, vill det emellertid synas, som om i de nordamerikanska stater, vilka betrakta denna klausul såsom återkallelig, denna princip tillämpas även å utländska avtal. I de central- och sydamerikanska staterna synes råda osäkerhet i fråga om skiljedoms klausulens erkännande så vitt angår avtal som betraktas såsom utländska.

Beträffande erkännande och verkställighet av meddelad *skiljedom*, som ur en eller annan synpunkt betraktas såsom utländsk, råder likaledes meningsskiljaktighet. Denna gäller till en början uppdragandet av gränsen mellan inhemska och utländska skiljedomar. Medan man tidigare synes hava ansett kännetecknet ligga däri, huruvida skiljeavtalet och skiljemannaförfarandet skolat regleras av inländsk eller utländsk rätt, är numera den övervägande meningen att vad det kommer an på är, huruvida skiljedomen meddelats i inlandet eller utlandet. I det senare fallet — men också endast då — betraktas alltså skiljedomen såsom undantagen från de i landet gällande allmänna bestämmelserna om skiljedomar.

I fråga om förutsättningarna för de utländska skiljedomarnas erkännande och verkställighet har man att skilja mellan de länder, som härvidlag uppställa krav på ömsesidighet, och dem för vilka ett sådant krav är främmande. Till den förra gruppen höra de länder som bildade den österrikisk-ungerska monarkien, de flesta schweiziska kantonerna, de sovjet-ryska republikerna, Rumänien, den i Jugo-Slavien ingående serbiska landsdelen, Japan samt flertalet latinsk-amerikanska stater. Vissa av dessa länder, bland annat Österrike, Ungern, Tjeckoslovakiet samt den i Jugo-Slavien ingående serbiska landsdelen ävensom Rumänien och Japan, kräva traktatsmässig reciprocitet, de övriga stanna vid krav på faktisk ömsesidighet.

Bortser man från de fall, då enligt vissa staters lagstiftning verkställighet är utesluten på grund av bristande ömsesidighet, synes en utländsk skiljedom, som icke lämnar rum för anmärkning av processuell natur, i allmänhet kunna göras till föremål för verkställighet utan att saklig prövning ifrågakommer, varvid emellertid märkes dels det mångtydiga förbehåll lagstiftningen i ett antal länder innehåller om skiljedomar som strida mot »l'ordre public», och dels den befogenhet engelska domstolar anse sig äga att i flagranta fall vägra verkställighet på sakliga grunder.

Beträffande förfarandet vid verkställighet av utländsk skiljedom förete de

särskilda rättssystemen väsentliga olikheter. På vissa håll gäller i detta avseende en särskild verkställighetsprocedur av samma art som den för utländska domar stadgade. I andra stater synes det vara nödvändigt att vid domstol anhängiggöra en talan om uppfyllelse av domen eller, som det stundom heter, ett yrkande på grund av skiljeavtalets åsidosättande.

I flere länder uppställles såsom villkor för verkställighet att av vederbörande myndighet i skiljedomens hemland meddelas ett beslut om dess exekutiva kraft («exequatur», »homologation», »Vollstreckbarkeitserklärung»). På visst håll synes man anse att, så länge sådant beslut saknas, skiljedomen icke ens i domstolsväg kan göras gällande utanför hemlandet.

1923 års
Genève-
protokoll.

Såsom i det föregående antytts hava å det internationella skiljedomsväsendets område vissa internationella överenskommelser av större betydelse kommit till stånd under de senare åren.

Den fråga, som till en början gjordes till föremål för övervägande, var spörsmålet om giltigheten av *skiljeavtal*, särskilt i vad angår skiljedomstolsklausuler i kontrakt. Från flera håll, bland annat från den förut omnämnda Internationella Handelskammaren, upptogs frågan om erkännande av skiljedomsklausuler, som influtit i kontrakt mellan medborgare eller innebyggare i skilda stater. Frågan väckte intresse inom Nationernas förbund, och, efter att hava förberetts av särskilda av förbundet tillsatta kommittéer, blev den av förbundets råd framlagd för den år 1923 sammanträdande förbunds församlingen i Genève. De förhandlingar, som där ägde rum, ledde till upprättande av en överenskommelse i form av ett »protokoll rörande skiljedomsklausuler». Denna överenskommelse innebär i huvudsak: *att* mellan parter, som äro underkastade någon till signatär-makterna hörande stats jurisdiktion, såväl ett fristående skiljeavtal rörande uppkommen tvist som en i ett kontrakt upptagen skiljedomsklausul rörande tvister i anledning av kontraktet skall äga bindande verkan och alltså medföra åliggande för domstolar i de fördragsslutande staterna att, i händelse part i uppkommen tvist gör gällande skiljeavtal eller skiljedomsklausul, som äger tillämpning å tvisten, hänvisa denna till skiljemän, *att* det skiljemannaförfarande, som kan komma till stånd på grund av skiljeavtal eller skiljedomsklausul, skall regleras av parternas i sådant avseende träffade överenskommelse samt av lagen i den stat där förfarandet äger rum, *samt att* en var av de fördragsslutande staterna skall lämna medverkan till de processuella åtgärder som skiljemannaförfarandet kan föranleda inom statens eget område och bereda verkställighet åt de skiljedomar som, inom ramen av protokollets bestämmelser, kunna komma att meddelas inom sagda område.

Ifrågavarande protokoll underskrevs omedelbart av ett stort antal stater och har sedermera biträts av åtskilliga andra. De stater för vilka det, efter skedd ratifikation, numera trätt i kraft äro följande: Albanien, Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Japan, Monaco, Nederländerna, Norge, Rumänien, Storbritannien och Irland (jämte vissa dominions och kolonier), Schweiz, Spanien, Tyskland och Österrike. Av dessa hava emellertid Belgien,

Frankrike, Grekland, Monaco, Nederländerna, Rumänien och Spanien begagnat sig av ett i protokollet medgivet förbehåll om överenskommelsens begränsande till kommersiella avtal.

Protokollets fullständiga text lyder i översättning sålunda:

»1. En var av de fördragsslutande staterna erkänner såsom giltiga, så vitt rörer parter som äro underkastade jurisdiktion i olika stater bland de fördragsslutande, avtal om viss tvists avgörande genom skiljedom och av en skiljedoms-klausul i kontrakt, varigenom kontrahenterna förbinda sig att, i ämnen som äro av kommersiell natur eller eljest kunna göras till föremål för skiljedom, låta de i anledning av kontraktet uppkommande tvister helt eller delvis hänskjutas till skiljedom, även i det fall att skiljemannaförfarandet är avsett att äga rum i annat land än det, vars jurisdiktion den ena eller andra kontrahenten är underkastad.

Varje fördragsslutande stat förbehåller sig frihet att inskränka förenämnda förpliktelser till avtal som enligt statens egen lagstiftning betraktas såsom kommersiella. Fördragsslutande stat som begagnar sig av denna möjlighet skall därom lämna meddelande till Nationernas förbunds generalsekreterare, i ändamål av de övriga fördragsslutande staternas underrättande.

2. Skiljedomsförfarandet, däri inbegripet skiljenämndens konstituerande, regleras av parterna och av lagstiftningen i det land, inom vars område förfarandet äger rum.

De fördragsslutande staterna förbinda sig att underlätta de processuella åtgärder, som skola äga rum inom deras områden, i enlighet med de bestämmelser deras lagstiftning innehåller angående skiljemannaförfarandet.

3. Varje fördragsslutande stat förbinder sig att genom sina myndigheter låta de i enlighet med föregående artiklar inom dess eget område meddelade skiljedomarna verkställas i överensstämmelse med föreskrifterna i statens egen lagstiftning.

4. När vid domstol i någon av de fördragsslutande staterna anhängiggöres tvist rörande ett kontrakt mellan personer som avses i första artikeln, och tvisten inrymmes under ett skiljeavtal eller en skiljedoms-klausul som i kraft av sagda artikel äger giltighet, skall domstolen, där någondera parten sådant äskar, hänvisa parterna till skiljemannaförfarande.

Sådan hänvisning inverkar ej å domstolens behörighet i händelse skiljeavtalet eller skiljedoms-klausulen eller skiljemannaförfarandet skulle förfalla eller bliva utan verkan.

5. Förevarande protokoll, vilket skall för alla stater stå öppet för under-tecknande, skall ratificeras. Ratifikationerna skola snarast möjligt deponeras hos Nationernas förbunds generalsekreterare, vilken skall om sådan deposition underrätta alla signatärmakterna.

6. Förevarande protokoll skall träda i kraft så snart två ratifikationer deponerats. Därefter skall det träda i kraft för varje fördragsslutande stat en månad efter generalsekreterarens meddelande om denna stats deposition.

7. Förenämnda protokoll kan av varje fördragsslutande stat uppsägas med ett års uppsägningstid. Uppsägning skall ske genom notifikation till Natio-

nernas förbunds generalsekreterare. Denne har att omedelbart tillställa alla andra signatärmakter avskrift av notifikationen, med angivande av dagen för mottagandet. Uppsägningen skall träda i kraft ett år efter den dag då den notificerades generalsekreteraren. Den gäller endast den notificerande staten.

8. De fördragsslutande staterna äga förklara, att deras antagande av detta protokoll icke omfattar följande områden eller vissa av dessa: kolonier, transatlantiska besittningar eller territorier, protektorat eller territorier, över vilka de utöva mandat.

Dessa stater äga senare för sålunda uteslutet område anmäla särskild anslutning. Dylik anslutning skall snarast möjligt meddelas Nationernas förbunds generalsekreterare, vilken har att därom underrätta samtliga signatärmakter. Anslutningen skall träda i kraft en månad efter det samtliga signatärmakter erhållit underrättelse.

De fördragsslutande staterna äga också uppsäga protokollet för varje särskilt av de här förut angivna områden. Å sådan uppsägning är art. 7 tillämplig.

Styrkt avskrift av detta protokoll skall av generalsekreteraren tillställas samtliga de fördragsslutande staterna.»

1927 års
Genève-
konvention.

Det steg som togs genom 1923 års protokoll visade sig emellertid snart nog framkalla krav på en mera vittgående överenskommelse å skiljedomsväsendets område. Att, såsom protokollet innebar, fastslå skiljeavtalens verkan att hindra rättegång vid domstol i de kontraherande staterna, men lämna öppet spörsmålet om internationell exigibilitet av de i dessa avtal bottnande skiljedomarna måste, såsom man inom kort konstaterade, kunna medföra rättslöshet för en part som, när han ville anlita domstolsvägen, möttes av invändning om skiljeavtal, men när han i skiljedomsväg fått sin talan bifallen saknade utväg att få domen verkställd i annat land än det där den blivit meddelad.

Kort efter tillkomsten av 1923 års protokoll fick man också bevittna ett försök till lösning av frågan om den internationella exigibiliteten. Å den konferens för internationell privaträtt som år 1925 ägde rum i Haag blev nämligen denna fråga upptagen till behandling i sammanhang med spörsmålet om verkställighet av domstolars beslut. Ur denna behandling framgick ett utkast till tvåsidiga konventioner om verkställighet av såväl domar som skiljedomar, vilka två slag av avgöranden därvid i huvudsak likställdes. Detta utkast har emellertid hittills icke lett till något resultat, och det synes vara en allmän uppfattning att, med hänsyn till olikheten mellan de särskilda staternas forumbestämmelser ävensom andra omständigheter, utsikterna till ett mera allmänt genomfört system av dylika tvåsidiga överenskommelser icke äro synnerligen stora.

I stället fann man sig inom Nationernas förbund böra närmare undersöka möjligheten av att, i form av en påbyggnad på den genom 1923 års protokoll lagda grunden, genomföra principen om skiljedomars internationella giltighet

och verkställbarhet. Efter omfattande förarbeten beslöt förbundet sig för att för 1927 års församling framlägga förslag till ett ytterligare protokoll, innefattande bestämmelser i detta ämne. Nämnade förslag ledde till antagande av en konvention om verkställighet av utländska skiljedomar. Denna konvention, som är dagtecknad den 26 september 1927, har hittills undertecknats av följande stater: Belgien, Danmark, Estland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Nicaragua, Nya Zeeland, Rumänien, Storbritannien med Norra Irland, Tyskland och Österrike. Dessutom har från Finlands sida officiellt meddelats att dess regering beslutit underteckna konventionen. Någon ratifikation av denna har hittills icke, åtminstone ej före det senaste årsskiftet, kommit till stånd; men för möjliggörande av ratifikation har i flera länder konventionen blivit av landets regering framlagd för parlamentet.

Lydelsen av ifrågavarande konvention är i översättning följande:

»Art. 1. Då på grund av skiljeavtal eller skiljedomsklausul, varom förmåles i det i Genève den 24 september 1923 för undertecknande framlagda protokollet angående skiljedomsklausuler, skiljedom meddelats inom ett till någon av de höga fördragsslutande staterna hörande område, å vilket denna konvention är tillämplig, och mellan personer, som äro underkastade jurisdiktionen i någon av dessa fördragsslutande stater, skall, inom varje sådan stats område, skiljedomen erkännas som giltig och kunna bringas till verkställighet i överensstämmelse med de processuella reglerna å det område där skiljedomen åberopas.

För ernående av sådant erkännande eller sådan verkställighet förutsättes vidare:

- a) att skiljedomen meddelats på grund av ett skiljeavtal eller en skiljedomsklausul, som äger giltighet enligt den lag vilken därå är tillämplig;
- b) att den tvist skiljedomen avser är sådan, att den enligt lagen i det land där skiljedomen åberopas kan göras till föremål för skiljeavtal;
- c) att skiljedomen meddelats av den skiljenämnd, som avses i skiljeavtalet eller skiljedomsklausulen, eller som tillsatts enligt parternas överenskommelse och de rättsregler som äro tillämpliga å skiljemannaförfarandet;
- d) att i det land där skiljedomen meddelas den så till vida är definitiv, att återvinning, appell eller kassation (i de länder där sådana rättsmedel ifrågakomma) icke står öppen och ej heller talan om skiljedomens upphävande visas vara anhängiggjord;
- e) att skiljedomens erkännande icke strider mot offentlig ordning eller mot de statsrättsliga principer som gälla i det land där den åberopas.

Art. 2. Änskönt de i föregående artikel stadgade förutsättningarna äro för handen, skall erkännande och verkställighet av skiljedomen vägras, om domen finner:

- a) att domen blivit upphävd i det land där den meddelats;
- b) att den part mot vilken skiljedomen åberopas icke haft kännedom om skiljemannaförfarandet i så god tid, att han kunnat göra gällande sina invändningar, eller att han saknat rättskapacitet och icke varit lagligen företrädd;
- c) att skiljedomen icke har avseende å tvist som är föremål för skiljeavtal

eller inbegripes under skiljedomsklausulen, eller att den innefattar beslut som överskrider skiljeavtalet eller skiljedomsklausulens omfattning.

Skulle i någon skiljedom icke alla till skiljenämnden hänskjutna tvistefrågor hava avgjorts, vare vederbörande myndighet i det land, där erkännande eller verkställighet av skiljedomen påkallas, berättigad att, om den så finner lämpligt, uppskjuta erkännandet eller verkställigheten eller göra åtgärden beroende av att sökanden ställer säkerhet, som myndigheten bestämmer.

Art. 3. Visar den tappande parten, att enligt de rättsregler som äro tillämpliga å skiljemannaförfarandet han, på grund av någon annan omständighet än de i art. 1 punkterna a) och c) samt i art. 2 punkterna b) och c) omnämnda, äger föra talan om skiljedomens upphävande, må domaren, där han så finner lämpligt, vägra erkännande eller verkställighet eller meddela det uppskov som kan finnas skäligt för ernående av skiljedomens upphävande av vederbörande domstol.

Art. 4. Den part som åberopar skiljedomen eller begär verkställighet därav har att förete, bland annat:

1. Skiljedomen i huvudskrift eller i avskrift, som behörigen styrkts i enlighet med lagbestämmelserna i det land där skiljedomen givits;

2. De handlingar och upplysningar som erfordras för styrkande av att i det land där skiljedomen givits den är definitiv i den mening som angivits i art. 1 punkt d);

3. De handlingar och upplysningar som till äventyrs erfordras för styrkande av att de i art. 1 första stycket ävensom andra stycket punkterna a) och c) stadgade förutsättningar äro för handen.

Det kan föreläggas parten att ingiva en till det officiella språket i det land där skiljedomen åberopas verkställd översättning av skiljedomen och övriga handlingar som omnämnas i denna artikel. Sådan översättning skall vara till riktigheten styrkt av diplomatisk eller konsulär representant för det land parten tillhör eller av en edsvuren översättare i det land där skiljedomen åberopas.

Art. 5. Bestämmelserna i de föregående artiklarna utgöra ej hinder för part att göra skiljedom gällande på det sätt eller i den omfattning som medgives av lagen i det land där skiljedomen åberopas eller enligt överenskommelser som avslutas av detta land.

Art. 6. Denna konvention är ej tillämplig å andra skiljedomar än dem som meddelas efter ikraftträdandet av det i Genève den 24 september 1923 för under-tecknande framlagda protokollet angående skiljedomsklausuler.

Art. 7. Denna konvention, vars undertecknande skall stå öppet för alla undertecknare av 1923 års protokoll angående skiljedomsklausuler, skall ratificeras.

Den kan ej ratificeras av andra än de medlemmar av Nationernas förbund och utanför förbundet stående stater som ratificerat eller komma att ratificera 1923 års protokoll.

Ratifikationsinstrumenten skola snarast möjligt deponeras hos Nationernas förbunds generalsekreterare, vilken skall underrätta alla signatärmakterna om deposition.

Art. 8. Denna konvention skall träda i kraft tre månader efter det den ratificerats av två av de höga fördragsslutande staterna. Sedermera skall ikraftträdandet för en var av de höga fördragsslutande staterna infalla tre månader efter det deras ratifikationsinstrument deponeras hos Nationernas förbunds generalsekreterare.

Art. 9. Denna konvention skall uppsägas av varje stat, medlem av Nationernas förbund eller icke. Uppsägningen skall skriftligen tillkännagivas hos Nationernas förbunds generalsekreterare, vilken omedelbart skall tillställa alla de övriga fördragsslutande staterna avskrift av uppsägningshandlingen jämte uppgift om dagen för dess mottagande.

Uppsägning skall äga verkan endast såvitt angår den av de höga fördragsslutande parterna från vars sida den gjorts, och först ett år efter det meddelandet därom kommit Nationernas förbunds generalsekreterare till handa.

Uppsägning av protokollet angående skiljedoms klausuler skall utan vidare innebära uppsägning jämväl av denna konvention.

Art. 10. Denna konvention är icke, utan att sådant särskilt anges, tillämplig å kolonier, protektorat eller andra områden, över vilka någon av de höga fördragsslutande staterna innehar överhöghet eller mandat.

Tillämpningen av denna konvention kan när som helst genom förklaring, som av någon av de höga fördragsslutande staterna avgives till Nationernas förbunds generalsekreterare, utsträckas till en eller flera av de kolonier, protektorat eller andra områden, å vilka det i Genève den 24 september 1923 framlagda protokollet angående skiljedoms klausuler är tillämpligt. Sådan förklaring träder i kraft tre månader efter dess deposition.

Fördragsslutande stat kan när som helst uppsäga konventionen såvitt angår samtliga eller någon viss av omförmälda kolonier, protektorat eller områden. Å sådan uppsägning är art. 9 tillämplig.

Art. 11. En till riktigheten styrkt avskrift av denna konvention skall av Nationernas förbunds generalsekreterare överlämnas till varje signatärmakt, den må vara förbundsmedlem eller icke.»

Anser man, i överensstämmelse med vad i det föregående gjorts gällande, det vara önskvärt att, i sammanhang med den på dagordningen stående frågan om revision av lagen om skiljemän, spörsmålen om utländskt skiljeavtal och utländsk skiljedom göras till föremål för legislativ behandling, torde först böra komma under övervägande, huruvida en eventuell lagstiftning bör byggas på Sveriges anslutning till de internationella överenskommelserna av 1923 och 1927.

Till förmån härför kan åberopas det skäl, som förmått andra stater att biträda dessa överenskommelser, nämligen vikten av en enhetlig reglering av frågan om skiljeavtals och skiljedomars internationella giltighet. Såsom i det föregående framhållits måste den utveckling av skiljemannaförfarandet, som det internationella affärslivets målsmän med fog anse eftersträfvansvärd, lida avbräck, icke blott av den mer eller mindre avvisande hållning som ett eller annat rättssystem intar gentemot skiljedomsväsendet, utan även av den brist på klarhet

Anslutning till överenskommelserna i Genève?

och likformighet som råder i fråga om principen för utländska skiljedomars erkännande. Häri ligger en maning att, så långt utan väsentliga olägenheter kan ske, till utgångspunkt för den ifrågasatta svenska lagstiftningen taga de bestämmelser, som, efter ömsesidigt tillmötesgående, vunnit anslutning av ett stort antal stater, däribland de på affärslivets område ledande länderna i Europa.

Vid en från dylik utgångspunkt genomförd granskning av de båda överenskommelserna torde befinnas att grundtankarna i dessa överenskommelser — principerna om skiljeavtals processhinderande verkan även utanför avtalets hemland och om verkställighet av regelrätt tillkomna utländska skiljedomar — väl överensstämma med svensk rättsåskådning. Den i vissa rättssystem ännu fortlevande uppfattningen om möjligheten av skiljeavtalets ensidiga frånträdande eller ogiltigheten av en skiljedoms klausul rörande framtida tvist är oss helt främmande; och att ett skiljeavtal skulle hos oss underkännas på den grund att det ingåtts i utlandet eller mellan parter som i allmänhet ej äro underkastade svensk jurisdiktion torde vara uteslutet. Vad beträffar verkställighet av skiljedom råder väl en viss meningsskiljaktighet huruvida en efter utländskt skiljemannaförfarande givna skiljedom skall kunna göras verkställbar genom ett av överexekutor i enlighet med 46 § utsökningslagen meddelat beslut; men däremot synes, åtminstone i den högsta domstolsinstansens praxis, den mening hava vunnit så gott som enstämmig anslutning, att en i utlandet meddelad skiljedom, mot vilken varken från svensk eller utländsk lags ståndpunkt kan göras någon processuell anmärkning, bör, utan hänsyn till parternas eller skiljemännens nationalitet eller domicil eller orten för förfarandet, kunna göras verkställbar på ett eller annat sätt, i det att, om det exekutiva förfarandet enligt utsökningslagens nämnda paragraf skulle anses uteslutet, den vinnande parten i alla händelser äger i vanlig rättegångsväg utverka sig ett på skiljedomen grundat avgörande av domstol. (Se rättsfall i Nytt Juridiskt Arkiv 1899 sid. 184, 1901 sid. 507, 1907 sid. 261, 1913 Not. B 374, 1914 sid. 266 och 1922 sid. 433.)

Medan alltså i fråga om utländska *domar* den svenska rätten ställer sig helt avböjande till principen om verkställighet utan sakprövning, synes, när det gäller *skiljedomar*, denna princip vara godtagen i lagskipningen. En dylik ståndpunkt torde i själva verket också hava goda skäl för sig. Att — såsom ofta nog hävdas i främmande lagstiftning, rättsvetenskap eller praxis och någon gång även förfäktats i svensk teori — utländsk skiljedom borde i avseende å verkställighet likställas med dom av utländsk domstol, är ett påstående som knappast äger fog. Ett domstolsbeslut innebär ett mot den tapande parten riktat tvångsavgörande, som bottnar i en viss stats suveränitet. En skiljedom åter är till sin art något helt annat: ett resultat av den privaträttsliga överenskommelse, som ligger i skiljeavtalet. Att denna överenskommelse utfylles genom den i flertalet länder utformade lagstiftningen om skiljemannaförfarande och skiljedom, och att vissa sålunda givna bestämmelser äga tvingande egenskap, kan icke betaga den ur processuell synpunkt felfria skiljedomen karaktären av ett avtalsvis tillkommet rättsfaktum, som, i likhet med andra på avtalsväg tillskapade rättsförhållanden, bör, oberoende av stats-

gränser, respekteras och sanktioneras av den ena kulturstaten såväl som den andra.

Om således själva huvudprinciperna för 1923 års protokoll och 1927 års konvention synas utan svårighet kunna godtagas i vårt land, finnas onekligen i dessa överenskommelser vissa detaljer, som kunna bliva föremål för menings-skiljaktighet.

En sådan är den i de båda överenskommelserna antagna regeln, att en skiljedoms egenskap av utländsk eller inländsk skall bero av orten för dess meddelande (punkt 1 i 1923 års protokoll och art. 1 första stycket i 1927 års konvention). Den lösning av nämnda gränsspörsmål, varom man sålunda enat sig, torde emellertid, ehuru ingalunda oomtvistlig, i själva verket vara att, i stort sett, föredraga framför andra tänkbara försök att uppdraga nämnda gräns. När man — för att beröra ett av dessa försök — velat göra skiljedomens nationalitet beroende av huruvida skiljemannaförfarandet skolat regleras av utländsk eller inländsk lagstiftning, så kan därvid anmärkas, att skiljeavtalet långt ifrån alltid lämnar någon ledning rörande parternas mening i fråga om den ena eller andra processlagens tillämpande, och att ej heller den internationella privaträttens principer inom avtalslärans område härvidlag erbjuda någon fingervisning. Att åter, såsom från annat håll ifrågasatts, låta kännetecknet på utländsk och inländsk skiljedom ligga däri, huruvida det vore utländsk eller inländsk domstol, som sattes ur funktion genom skiljemannaförfarandet och skiljedomen, kan icke vara lämpligt, så länge de särskilda rättssystemens forumregler förete en skiljaktighet, som alltsomoftast medför att samma tvist kan upptagas av domstol i två eller flera länder.

Men om alltså den i protokollet uppdragna gränslinjen mellan inländska och utländska skiljedomar synes vara att i huvudsak förorda, kan det ej bestridas att denna gränsbestämning understundom kan leda till vissa egendomligheter. Under de förhandlingar som föregingo protokollets avfattande blev från svensk sida framhållet, att det mången gång kunde bero av ett ur rättslig synpunkt irrelevant förhållande — t. ex. skiljemännens bekvämlighet eller annan tillfällig omständighet — huruvida skiljedomen bleve meddelad i det ena eller andra landet. Att denna anmärkning icke vann beaktande berodde av de svårigheter det ansågs medföra att uppnå enighet om mera detaljerade regler.

Om det ock måste beklagas att man ej såg sig i stånd att övervinna dessa svårigheter, torde dock häri ej ligga någon avgörande betänklighet mot avslutning till protokollet. Att skiljedomen meddelas utomlands, när förfarandet ägt rum inom landet eller när parterna få antagas hava avsett att ernå en inländsk skiljedom eller när andra omständigheter synas hava påkallat en sådan, inträffar dock helt visst endast undantagsvis. Huruvida i de tänkbara undantagsfallen en part lider avsevärd olägenhet därigenom att skiljedomen utan välgrundad anledning blir betraktad såsom utländsk, beror huvudsakligen av huru man anordnar det processuella förfarandet för vinnande av verkställighet å utländsk skiljedom. Uppfyller detta förfarande rimliga anspråk på enkelhet, billighet och snabbhet, är det i själva verket av underordnad vikt, huruvida skiljedomen på verkställighetsstadiet betraktas såsom inländsk eller utländsk;

och då svårighet ej torde möta att i en blivande svensk lagstiftning anordna en ur dessa synpunkter tillfredsställande verkställighetsprocedur, torde räckvidden av den anförda betänkligheten bliva tämligen obetydlig.

Erinringar av liknande art kunna emellertid framställas även mot den i punkt 2 av 1923 års protokoll givna bestämmelsen att skiljemannaförfarandet skall vara underkastat — förutom parternas i ämnet träffade överenskommelser — lagen i den stat där detta förfarande äger rum. Då protokollet lämnar oavgjort i vilket land skiljemannaförfarandet skall genomföras och någon ledning i detta avseende icke alltid är att hämta från skiljeavtalet eller de förhållanden som kunna vara av betydelse för tolkningen av detta avtal, kunna även härvidlag mer eller mindre tillfälliga omständigheter — såsom skiljemännens i bekvämlighetshänsyn bottnande benägenhet att förlägga förfarandet till ett visst land — komma att bliva avgörande för frågan huruvida det ena eller andra landets skiljemannalagstiftning skall bliva tillämplig å förfarandet. Icke heller dessa betänkligheter torde dock böra verka avskräckande. De särskilda staternas regler rörande skiljemannaförfarande äro icke alltför olikartade; och då enligt 1927 års konvention bland de oeftergivliga villkoren för skiljedoms erkännande utanför hemlandet upptages, att den tappande parten blivit hörd, torde någon rättsförlust ej gärna kunna uppstå genom förfarandets förläggande till ett visst land i stället för ett annat.

En anmärkning av mera väsentlig art, som med visst fog kan riktas mot 1923 års protokoll och 1927 års konvention, avser den vittgående begränsning av det behandlade ämnet som utmärker de båda överenskommelserna, så till vida som desamma icke omfatta andra skiljeavtal eller skiljedomar än dem där parterna tillhöra två olika signatärstater, eller, som det heter, äro underkastade olika signatärstaters jurisdiktion. Utanför överenskommelserna komma att falla icke blott skiljeavtal och skiljedomar mellan parter, av vilka endast den ena tillhör en signatärstat, utan även de som kommit till stånd mellan parter tillhörande en och samma signatärstat. Förarbetena till de bägge överenskommelserna lämna ej någon ledning i fråga om anledningen till dessa begränsningar, och det är svårt att inse vad som skulle stått i vägen för att medgiva verkställighet i alla de fall där den vinnande parten tillhör någon, vilken som helst av signatärstaterna och skiljedomen meddelats inom sådan stats område.

Beklagas må även att man sett sig föranlåten att medgiva rätt för varje särskild stat att låta sin anslutning till överenskommelserna avse allenast kommersiella förhållanden, ett medgivande som tagits i anspråk av ett avsevärt antal stater.

I verkligheten torde emellertid dessa inskränkningar knappast komma att strängt upprätthållas.

I fråga om erkännande av utländskt skiljeavtal synas, såsom i det föregående framhållits, flertalet stater redan före protokollets tillkomst hava helt bortsett från parternas nationalitet eller domicilförhållanden; och att de efter protokollets genomförande skulle härutinnan övergå till den mera restriktiva ståndpunkt, som denna överenskommelse innebär, är föga sannolikt. Vad angår erkännande av utländsk skiljedom kan det lika litet antagas, att de stater,

som före sin anslutning till 1927 års konvention medgivit sådan verkställighet oberoende av den vinnande partens nationalitet eller domicil, skulle med anledning av konventionen omlägga sin lagstiftning i restriktiv riktning.

Mera oviss förefaller den praktiska innebörden av ett förbehåll varigenom protokollets och konventionens tillämpning begränsas till det kommersiella området. Sannolikt torde vara, att i ett land, vars lagstiftning, såsom den franska, icke i de inre rättsförhållandena erkänner skiljedoms klausuler i kontrakt av icke-kommersiell natur, man icke heller på det internationella fältet vill betrakta sådana klausuler såsom giltiga. En dylik begränsning av de utländska skiljeavtalens och skiljedomarnas giltighet torde emellertid, ehuru föga tilltalande, icke vara av synnerligen stor praktisk betydelse.

Den föregående framställningen torde utvisa att, såvitt man över huvud tillmäter skiljemannaförfarandet något större värde såsom medel för slitande av tvister mellan parter i olika länder, de föreliggande överenskommelserna, trots vissa brister, beteckna ett avsevärt framsteg å den internationella rättsordningens område och böra vinna anslutning från svensk sida.

De lagbestämmelser som av sådan anledning erfordras skulle, om man ville inrikta sig allenast på möjliggörande av den tillämnade anslutningen, kunna inskränkas till att gälla skiljeavtal och skiljedomar, vilka på det sätt som protokollet och konventionen angiva äro anknutna till någon signatärmakt. En dylik reciprocitetsprincip skulle emellertid icke överensstämma med den uppfattning som hittills i vårt land gjort sig gällande på förevarande område och torde ej heller eljest vara att förorda. Den kategorisklyvning av de utländska skiljedomarna, som härav skulle föranledas, komme att göra lagstiftningen onödigt invecklad och medföra osäkerhet i tillämpningen. De inskränkningar som protokollet och konventionen innehålla beträffande parternas samhörighet med den ena eller andra staten och beträffande skiljedomens meddelande inom någon signatärstats område synas alltså böra lämnas helt å sido i den svenska lagstiftningen.

Däremot måste naturligtvis tillses att någon skärpning av de i konventionen upptagna villkoren för skiljedomars erkännande icke kommer till stånd.

Nu anförda huvudsynpunkter hava varit vägledande vid avfattande av bestämmelserna i de två här föreliggande lagförslagen. I vissa fall, där dessa bestämmelser äga samband med lagstiftningen om svenskt skiljemannaförfarande, har till utgångspunkt tagits det förslag till lag om skiljemän, som nyligen av särskild sakkunnig ingivits till Kungl. Maj:t.

Förslaget till lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

1 §.

Det till den internationella obligationsrätten hörande spörsmålet om vilket lands lag skall tillämpas när det gäller att bedöma giltigheten och verkningarna av ett skiljeavtal, lämnas öppet i såväl 1923 års protokoll som 1927 års konvention. Under förarbetet å konventionen väcktes fråga om upptagande

*Speciell
motivering.*

av bestämmelser i detta ämne. Frågan ansågs emellertid snarast tillhöra området för de periodiskt återkommande internationellt-privaträttsliga konferenserna i Haag, där den dock icke hittills kommit under behandling. Den torde i själva verket ännu icke vara mogen vare sig för internationell överenskommelse eller för uttömmande legislativ behandling i de särskilda staterna, utan man läser likasom hittills nödgas tills vidare stanna vid dess överlämnande åt rättsvetenskap och domstolspraxis.

I viss mån kräver emellertid spørsmålet en lösning i den lagstiftning som nu är å bane. Av lagen bör framgå, att härvarande domstolar eller andra myndigheter, som hava att taga befattning med ett skiljeavtal, icke under alla omständigheter äga att tillämpa den svenska lagen om skiljemän utan stundom hava att taga hänsyn till de i annat land rådande rättsregler.

Sålunda vore det föga rimligt att, när ett skiljeavtal — låt vara här i Sverige slutet mellan här boende parter — innebär att skiljemannaförfarandet skall äga rum utom riket, tillämpa den svenska lagens bestämmelser om myndighets ingripande i avseende å skiljenämndens organiserande. Mindre lämpligt vore även att, om ett skiljeavtal av denna innebörd bleve vid svensk domstol åberopat såsom hinder för upptagande av där anställd talan och domstolen hade att i anledning av denna invändning ingå i prövning av skiljeavtalets giltighet, domstolen nöjde sig med att konstatera avtalets giltighet enligt svensk rätt och bortsåge från rättsreglerna i det land där skiljemannaförfarandet skulle äga rum. Därest dessa senare rättsregler skulle för giltigheten uppställa villkor, som vore för svensk rätt främmande — exempelvis viss form — eller innebära att den i avtalet åsyftade tvistefrågan vore av sådan art, att den ej finge hänskjutas under skiljemän, kan det förutses att avtalet icke komme att godkännas i det främmande land där förfarandet skulle äga rum, och det vore vid sådant förhållande föga tilltalande om avtalet skulle medföra avvisande av det vid den svenska domstolen anhängiggjorda påståendet.

Ett skiljeavtal som åsyftar förfarandets förläggande till ort utom riket bör alltså hänföras till dem som betecknas såsom utländska och därigenom, på sätt 28 § i den föreslagna nya lagen om skiljemän angives, undantagas från nämnda lags tillämpningsområde. Att här vid lag bör tagas hänsyn ej blott till de i avtalet införda uttryckliga bestämmelserna utan till parternas ur avtalet framgående syfte torde vara uppenbart. Särskilt torde i det ytterst vanliga fallet att i kontrakt upptagits bestämmelser om eventuella kontraktstvisters handläggande av någon å utländsk ort inrättad fast skiljemannaorganisation det, såframt ej särskilda omständigheter peka i annan riktning, kunna antagas att parterna åsyftat skiljemannaförfarandets förläggande till denna organisations hemort.

I de fall då ett skiljeavtal ej angiver var skiljemannaförfarandet skall äga rum och någon slutsats i detta avseende icke kan dragas av sammanhanget, kan frågan om avtalets karaktär av svenskt eller utländskt ställa sig i viss mån tvivelaktig. Därest emellertid vid avtalets avslutande båda parterna hade hemvist utom riket, skulle det utan tvivel verka stötande, om man ville utan vidare tillämpa den svenska skiljemannalagen och således eventuellt ingripa i skilje-

nämnds tillsättande, eller om man vid svensk domstol godkände ett formlöst avtal, medan enligt lagstiftningen i båda parternas hemland krävdes skriftlig form och måhända offentlig tjänstemans medverkan.

Än mera tvivelaktigt kan det förefalla, huruvida den svenska skiljemannalagen bör tillämpas när den ene av parterna var bosatt inom riket och den andre å utländsk ort. Tillräcklig anledning att i dylikt fall här i landet taga hänsyn till den senare ortens lagstiftning synes emellertid knappast föreligga. Skulle den i utlandet bosatta parten påkalla tillämpning av avtalet, förefaller det mindre rimligt att den som var bosatt här skulle med framgång kunna göra gällande en i utländsk lag given formföreskrift, som här saknar motsvarighet. I förslaget har alltså ett under dylika omständigheter tillkommet avtal icke inbegripits under de utländska. Den svenska skiljemannalagen skulle alltså komma att tillämpas å detsamma, varvid emellertid är att märka det viktiga undantag som innefattas i det uti 4 § av nämnda lag upptagna förbudet mot inledande av skiljemannaförfarande gentemot part som har hemvist utom riket.

2 §.

Den i 1927 års konvention antagna grundsatsen att ett skiljeavtal skall anses underkastat ett visst lands lagstiftning innebär huvudsakligen, å *ena sidan* att stater, som i sin inre lagstiftning vägra erkänna vissa slag av skiljeavtal, t. ex. de s. k. skiljedomsklausulerna, eller som för giltighet av skiljeavtal kräva viss form, hava att i fråga om avtal av internationell typ bortse från dessa begränsningar och tillämpa en främmande lagstiftnings mindre stränga grundsatser, å *andra sidan* att i länder som, i likhet med Sverige, erkänna skiljedomsklausulerna, och icke stadga någon viss form för avtalets ingående, ett utländskt skiljeavtal kan komma att underkännas, om det avser en framtida rättstvist eller om det ingåtts utan iakttagande av en viss form.

Att avgöra, huruvida ett skiljeavtal, som enligt 1 § är att betrakta såsom utländskt, skall anses underkastat den ena eller andra främmande statens lagstiftning, kan i vissa fall möta svårighet, och det skulle utan tvivel vara önskvärt, om i förevarande förslag kunde lämnas uttömmande regler i detta ämne. Såsom emellertid redan framhållits, är frågan ännu icke i sin helhet mogen för legislativ behandling, utan den måste tills vidare överlämnas åt teori och praxis. För ett fall av stor praktisk betydelse synes dock en bestämmelse redan nu kunna upptagas i lagen. Likasom, enligt vad av 1 § framgår, den svenska skiljemannalagen skall tillämpas när det gäller ett avtal som innebär skiljemannaförfarandets förläggande till Sverige, synes det kunna och böra stadgas att, när enligt avtalet skiljemannaförfarandet skall äga rum i visst främmande land, det är lagstiftningen i detta land som skall äga tillämpning å avtalet. Denna princip, som äger anslutning i främmande teori och synes hava antagits i flera länders domstolspraxis, lär från internationell synpunkt ej framkalla betänklighet, och dess sammanhang med reglerna i 1 § torde ej behöva närmare påvisas.

3 §.

I denna paragraf fastslås såväl den grundläggande principen om utländskt skiljeavtals verkan att här i landet utgöra hinder för rättegång, som ock de jämkningar denna princip bör lida, *dels* så till vida som avtalet kan komma att underkännas genom hänsyntagande till den utländska lagstiftning som därå äger tillämpning, och *dels* därutinnan att avtalets erkännande göres beroende av att den tvistefråga som det angår är av beskaffenhet att enligt svensk lag kunna hänskjutas till skiljemän.

Det förra av dessa förbehåll är redan berört.

I avseende å det senare torde ligga i öppen dag, att ett avtal varom enligt svensk lag ej skulle kunna träffas förlikning — exempelvis en fråga om äkta börd eller om äktenskapsskillnad — icke rimligtvis kan undandragas den svenska domstol, där denna enligt här gällande forumregler skulle hava att upptaga frågan.

4 §.

Där skiljeavtal innebär att förfarandet skall äga rum utom riket, bör det tydligen, så länge denna överenskommelse står vid makt, icke ifrågakomma att svensk myndighet för avtalets genomförande tillhandagår med den medverkan, som under vissa omständigheter skall lämnas när det gäller svenskt skiljeavtal. Genom den i första punkten av förevarande § upptagna bestämmelsen förebygges myndighets ingripande i dylikt fall.

Skulle i strid med skiljeavtalets innebörd ett skiljemannaförfarande och en skiljedom komma till stånd här i landet, bör staten icke tillförbinda sig att genom sina myndigheter verkställa skiljedomen eller att eljest betrakta den såsom gällande. Även i detta avseende är förevarande § avsedd att utgöra korrektiv, så till vida som av densamma, jämförd med 21 § i den föreslagna skiljemannalagen, framgår, att en under angivna omständigheter tillkommen skiljedom skall hävas, om talan därom i stadgad ordning föres.

Vad nu blivit anfört äger tillämpning även i fråga om ett skiljeavtal som är ingånget mellan utomlands boende parter och lämnar öppet var förfarandet skall äga rum. Kan ej ur avtalet och omständigheterna vid dess tillkomst härledas något parternas syfte att förlägga förfarandet till Sverige, bör ej utan samverkan av båda parterna ett förfarande komma till stånd här i riket.

Skulle någondera parten efter avtalets tillkomst bosätta sig här i riket, blir förhållandet i viss mån ett annat. Ehuru avtalet i sådant fall måste bibehålla sin egenskap av utländskt och såsom sådant vara underkastat viss främmande stats giltighetsföreskrifter, bör mot den här i riket bosatta parten kunna, på samma sätt som när det gäller ett svenskt skiljeavtal, inledas ett skiljemannaförfarande, eventuellt under svensk myndighets medverkan.

Däremot föreligger ej anledning att låta den till Sverige inflyttade parten här i riket inleda ett förfarande gent emot den i utlandet kvarboende. Den i 4 § av den föreslagna skiljemannalagen antagna grundsatsen att en part ej bör från sitt utländska personliga forum kunna dragas inför en svensk skiljenämnd bör äga tillämpning även i här åsyftade fall.

5 §.

Den föreslagna bestämmelsen ansluter sig till den i 1923 års protokoll och 1927 års konvention antagna regeln att en skiljedoms egenskap av inländsk eller utländsk beror av orten för dess meddelande.

I den allmänna motiveringen har erinrats om de oegentligheter tillämpningen av denna regel kan medföra i vissa fall, men tillika framhållits att dessa oegentligheter dock icke kunna anses innefatta avgörande skäl mot anslutning till de båda konventionerna och genomförande av en på dessa byggd lagstiftning.

I förevarande paragraf har den ifrågavarande regeln kommit till uttryck, med ett förklarande tillägg, åsyftande det ej alltför sällsynta fallet att vid skiljedoms underskrivande skiljemännen befunnit sig å skilda orter.

6 §.

Vid behandling av spørsmålet om skiljedoms internationella verkan plägar man i synnerhet hava i tankarna frågan om åtgärder för dess *verkställande* i annat land än det som kan anses för dess hemland. Uppmärksamhet förtjänar emellertid även frågan om internationellt erkännande av skiljedoms övriga rättsverkningar nämligen att innefatta en bindande reglering av parternas mellanhavande och tillika ett hinder för ett förnyat upptagande av tvisten till rättsligt avgörande. Att den ifrågasatta lagstiftningen bör omfatta även dessa slags rättsverkningar av de utländska skiljedomarna torde vara uppenbart. I de förpliktelser, som enligt 1927 års konvention åligga signatärmakterna, nämnes också vid sidan av skiljedomars verkställande även deras »erkännande». Den avfattning som i förslaget givits åt förevarande § har till syfte att utmärka, hurusom även andra rättsverkningar än verkställighetsåtgärder tillkomma de utländska skiljedomarna.

7 §.

I 1927 års konvention uppräknas de omständigheter, som kunna berättiga en signatärstats myndigheter att vägra erkännande eller verkställighet av en utländsk skiljedom. Denna uppräkning är avsedd att vara uttömmande och måste i själva verket så vara, om konventionen över huvud skall få någon betydelse. Däremot möter ej hinder att i de särskilda staternas lagstiftning eftergiva en eller annan av de i konventionen upptagna förutsättningarna för erkännande eller verkställighet, något som tvärtom i en av konventionens artiklar särskilt omnämnes såsom möjligt.

Förevarande § ansluter sig i huvudsak till konventionen, men innebär en från denna avvikande avfattning och uppställning av hithörande bestämmelser, i vissa hänseenden också ett avstående från villkor som finnas upptagna i konventionen.

En uttömmande motivering eller belysning av de särskilda punkterna i paragrafen torde ej vara erforderlig. Några av dem föranleda emellertid ett närmare omnämmande.

En förutsättning för erkännande och verkställande av utländsk skiljedom bör naturligtvis vara att den betraktas såsom giltig i det land där den meddelats. Anses skiljedomen i hemlandet lida av ett fel, som där utesluter dess godkännande, eller är det ännu en öppen fråga, huruvida den kommer att godkännas i hemlandet, kan det icke rimligen ifrågakomma att en annan stat skulle vara skyldig att erkänna den såsom ett rättsfaktum och framtvunga dess verkställande. Något sådant åsyftas ej heller i konventionen. Av dennas artiklar 1, 2 och 3 framgår, att erkännande kan vägras en skiljedom, icke blott när den i vissa hänseenden står i strid med rättsgrundsatser i den stat, där erkännandet påkallas, utan även när den, betraktad ur hemlandets synvinkel, är behäftad med något processuellt fel.

Så till vida innebär emellertid konventionen en inskränkning i rätten att vägra godtagande av en skiljedom som ur hemlandets synpunkt lider av fel, att, i de fall som avses i art. 3, den domstol där skiljedomen åberopas ej har att ex officio taga hänsyn till felet utan därvid är bunden av den tappande partens initiativ. En dylik anordning, som måhända ur vissa synpunkter kan kritiseras, erbjuder i alla händelser den avsevärda fördelen, att i många fall befria den domstol, där erkännande sökes, från en ömtålig och vansklig prövning av främmande lagstiftnings bestämmelser om förutsättningarna för skiljedoms giltighet. Ur denna synpunkt torde i den nu ifrågasatta svenska lagstiftningen principen om domstolens befriande från skyldighet att spontant pröva, huruvida den utländska skiljedomen ur sitt hemlands synpunkt uppfyller kravet på processuell felfrihet böra erhålla tillämpning, icke blott såvitt angår sådana rättegångsfel som inbegripas under konventionens art. 3, utan även när det gäller de i art. 1 och 2 berörda frågorna om felaktighet som vidlåder själva skiljenämnden och om dennas överskridande av sitt uppdrag. Den avvikelse från konventionen, som ligger i att även de två sistnämnda spörsmålen undandragits domstolens spontana prövande, innefattar i själva verket en utvidgad tillämpning av principen om främmande skiljedoms erkännande och lärer alltså ur internationell synpunkt ej kunna föranleda erinran.

Från nu angivna utgångspunkter har, vid sidan av de ur konventionens art. 1 och 2 hämtade förbehållen om vägran av erkännande när skiljeavtalet är ogiltigt enligt den lag som därå är tillämplig eller när skiljedom blivit undanrörd i hemlandet, såsom *tredje* punkt i paragrafen upptagits, att någon omständighet eljest är för handen, på grund varav skiljedomen är utan verkan i hemlandet, i sammanhang varmed uttalats, att ingen som helst dylik omständighet får komma i betraktande, med mindre den åberopas av den, mot vilken skiljedomen göres gällande.

I avseende å det i paragrafens *fjärde* punkt upptagna förbehållet, att tid, som kan vara stadgad för skiljedomens överklagande i hemlandet, skall hava tilländagått, må nämnas, att i flertalet länder lagen stadgar fatalietid för anställande av talan, vare sig denna avser sådant klander på formell grund som hos oss är det enda medgivna, eller den går ut på den sakliga prövning av skiljedomen som enligt några länders lagstiftning står missnöjd part öppen. Starter finnas emellertid, där en skiljedom kan komma under domstols prövning

oberoende av fatalietid. Så är fallet i vårt grannland *Danmark*, där allmänna lagbestämmelser om skiljemannaförfarande saknas men sådant förfarande dock förekommer i stor omfattning. Den som i Danmark ernått en skiljedom, på grund varav verkställighet kan ifrågakomma, har att vid domstol anhängiggöra talan om domens godkännande, i syfte att sedermera på den blivande domens grundval uppnå exekution. I en dylik rättegång, som kan anhängiggöras långt efter skiljedomens meddelande, äger svaranden göra gällande de invändningar av formell art, till vilka han kan finna anledning. Den i skiljedomen förlorande parten synes ock äga, när helst han finner lämpligt, instämma motparten med påstående om domens ogillande. I *England*, där viss tid visserligen är stadgad för klander av skiljedom, synes part utan särskild svårighet kunna erhålla förlängning av denna tid.

Skulle skiljedomen vara meddelad i ett land, där sålunda fatalietid ej är stadgad eller lätt kan frångås, äger det föreslagna stadgandet om avvaktande av utgången av fatalietid för klandertalan ej tillämpning. Det står i sådant fall den vinnande parten öppet att, utan avbidande av viss tid, här i landet söka verkställighet å skiljedomen, och det blir, om så sker, den tappande partens sak att i det av motparten anhängiggjorda ärendet visa, att han anställt klandertalan, i vilken händelse, på sätt fjärde punkten jämväl innebär, verkställighet ej kommer att meddelas. Att den tappande parten äger, om så erfordras, erhålla uppskov för ådagaläggande av att klandertalan kommit till stånd torde ej behöva uttryckligen stadgas.

Det i *sjunde* punkten upptagna förbehållet, att den i skiljedomen prövade frågan blivit avgjord genom beslut av svensk domstol eller överexekutor, är icke uttryckligen omnämnt i konventionens text, men i motiveringen till det konventionsförslag, som ligger till grund för konventionen, uttalas, att i ett fall av denna art verkställighet icke skulle behöva medgivas, ity att den skulle strida mot den »offentliga ordning», som enligt bestämmelse i konventionen kan åberopas såsom grund för vägran av verkställighet. Denna auktoritativa tolkning av konventionen torde utan allt tvivel vara befogad. Huru än det obestämda uttrycket »offentlig ordning» eljest må uppfattas, måste det uppenbarligen anses vara ett ur synpunkten av sådan ordning otillbörligt krav, att staten skulle framtvunga fullgörande av en skiljedom, som strede mot ett av dess egna judiciella organ meddelat beslut.

Den i *åttonde* punkten angivna omständigheten att skiljedomens tillämpande skulle strida mot »goda seder» lärer i likhet med den i sjunde punkten berörda, få anses vara i konventionen inbegripen under förbehållet om skiljedomens förenlighet med »den offentliga ordningen». I förenämnda inom Nationernas förbund utarbetade kommittéutlåtande, som i det hela innebär det värdefullaste hjälpmedlet för konventionens tolkande, förklaras uttrycket »offentlig ordning» hava denna innebörd.

Ifrågasätts kan, huruvida ett förbehåll om »goda seder» påkallas av något egentligt behov. Helt och hållet uteslutet är dock måhända icke, att ett dylikt förbehåll kunde visa sig tillämpligt. Skulle det t. ex. befinnas att under skiljemannaförfarandet de mest elementära rättsprinciper blivit åsidosatta

eller skulle skiljedomen gå ut på utförande av någon prestation som enligt svensk rättsåskådning icke bör kunna lagligen framtvingas, kan förbehållet bliva av betydelse.

I vidare mån än sjunde och åttonde punkterna innebära äger konventionens förbehåll om »offentlig ordning» icke motsvarighet i lagförslaget. Begreppet »offentlig ordning» synes alltför obestämt för att här i landet läggas till grund för en lagbestämmelse.

Ej heller har det ansetts nödigt eller lämpligt att taga i anspråk det i konventionen lämnade medgivandet att vägra verkställighet å en skiljedom som strider mot statsrättsliga principer i det land där den åberopas.

Vad konventionens art. 2 innehåller i fråga om skiljedom som icke innefattar avgörande av samtliga till skiljenämnden hänskjutna frågor har ej influtit i det föreliggande förslaget. Frågan huruvida meddelandet av s. k. deldom är befogat torde höra till dem, vilkas lösning bör bero av lagstiftningen i skiljedomens hemland. Är en skiljedom ur denna synpunkt felaktig, faller den under det föreslagna stadgandet i tredje punkten i förevarande §. I motsatt fall torde tillräcklig anledning saknas att, såsom konventionen innebär, göra det sökta erkännandet beroende av en säkerhetsprestation.

8 §.

Å skiljedom, varå skiljemannalagen äger tillämpning, skall enligt 46 § ut-sökningslagen sökas verkställighet hos överexekutor. En sådan anordning synes mindre väl lämpa sig å verkställighet av utländsk skiljedom. De spörsmål som därvidlag kunna uppstå måste ofta nog bliva av helt annan art än de, till vilka de svenska skiljedomarnas verkställande ger anledning. För bedömande av förutsättningarna för en utländsk skiljedoms exekverande erfordras — om icke förhandskänedom om den utländska lagstiftning som kan bliva av betydelse — dock i varje fall en viss vana att på studievägen sätta sig in i främmande rättsprinciper och en tillgång till hjälpmedel för sådant studium, som icke kunna påräknas hos alla överexekutorer. På samma gång är det tydligen önskvärt att verkställighetsförfarandet uppfyller kraven på billighet och snabbhet och att av hänsyn härtill instanserna ej bliva flera än som är oundgängligt. Önskvärt är även att den i viss mån ömtåliga tillämpningen av den på konventionen byggda lagstiftningen blir så vitt möjligt enhetlig.

Ur dessa synpunkter förefaller det lämpligt att den prövning av utländska skiljedomar, som måste föregå deras verkställande, uppdrages åt en av hovrätterna, varvid synes ligga närmast till hands att uppgiften anförtros åt den till huvudstaden förlagda hovrätten.

I fråga om förfarandet i verkställighetsfrågan torde böra gälla de enkla former, som i hovrätterna tillämpas i vanliga ansökningsärenden, nämligen ärendets anhängiggörande genom en skrift och dennas kommunicerande med motparten, hovrätten naturligtvis obetaget att, om så erfordras, genom muntligt förhör eller ytterligare skriftlig förhandling söka åstadkomma den ytterligare utredning som är av nöden.

De handlingar som ansetts nödvändigtvis böra åtfölja en ansökan om verk-

ställighet äro allenast själva skiljedomen, i huvudskrift eller styrkt avskrift, samt bevis att skiljedomen ej blivit klandrad inom den fatalietid som kan vara stadgad i dess hemland. Att, för den händelse skiljedomen är avfattad på främmande språk föreskriva ingivande av översättning har ej ansetts nödigt. Finnes översättning erforderlig, står det naturligtvis hovrätten fritt att förelägga sökanden presterande härav.

9 §.

Den i paragrafens första stycke upptagna föreskriften om hörande av sökandens motpart motsvaras av en i samband med förslaget till ny skiljemannalag ifrågasatt föreskrift i 46 § utsökningslagen och torde i fråga om utländska skiljedomar vara i särskild grad påkallad.

Enligt andra stycket av förevarande paragraf skall hovrätten förordna om verkställighet, där den ej finner anledning till antagande att för verkställigheten möter hinder som avses i 7 §. Denna formulering torde giva vid handen, att det ej åligger hovrätten att skaffa sig fullständig visshet rörande frånvaron av varje dylikt hinder, som enligt nämnda paragraf bör komma i betraktande.

10 §.

I vissa främmande länder förekommer i stor omfattning att domstol eller annan myndighet tillsätter skiljemän för avgörande av fråga, som är anhängig hos myndigheten. Beslut av dylik skiljenämnd kunna ej anses inbegripna under 1927 års konvention, som förutsätter att skiljedomen är byggd på ett skiljeavtal. De grunder som tala för medgivande av verkställighet å utländska skiljedomar i egentlig mening kunna ej heller åberopas till stöd för ett liknande medgivande i avseende å skiljedomar som tillkomma efter myndighets förordnande. Dessa senare äro i själva verket att likställa med utländska domar och böra i avseende å verkställighet vara underkastade samma principer som dessa.

11 §.

I avseende å denna § må allenast erinras att motsvarande bestämmelse förekommer i 3 § av lagen den 1 juni 1912 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar.

Förslaget till lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket.

Enligt 1923 års protokoll åligger det envar av de fördragsslutande staterna att, i enlighet med de lagbestämmelser sådan stats egen lagstiftning innehåller angående skiljemannaförfarande, underlätta de processuella åtgärder, som i anledning av skiljemannaförfarande i annan sådan stat skola äga rum inom den förra statens område.

Skulle, på sätt ifrågasättes i 15 § av den föreslagna nya lagen om skiljemän, bestämmelser komma att meddelas om möjlighet att under här i riket pågående skiljemannaförfarande få vittnen eller sakkunniga avhörda inför domstol, lära, för möjliggörande av Sveriges anslutning till protokollet, dessa bestämmelser böra erhålla tillämpning jämväl å skiljemannaförfarande utom riket, under förutsättning dock att den fråga som skiljemannaförfarandet avser är av beskaffenhet att även enligt svensk lag kunna hänskjutas till skiljemän.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 mars 1929.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden STENBERG,
APPELBERG,
TISELIUS,
regeringsrådet GÄRDE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 15 februari 1929, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamål inhämtas över uppriktade förslag till lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar samt lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Trygve Liljestrand.

Lagrådet avgav följande yttrande:

Förslaget till lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Detta förslag är utarbetat för åstadkommande av en svensk lagstiftning, genom vilken skulle beredas möjlighet för vårt land att biträda de internationella överenskommelser på skiljedomsrättens område, som kommo till stånd vid Nationernas förbunds församlings möten åren 1923 och 1927.

En sådan anslutning är visserligen icke alldeles utan betänkligheter. Det kan ej förbises, att de grundsatser, särskilt i fråga om skiljenämndens konstituerande, som i vissa stater gälla å detta område, endast med svårighet låta förena sig med svensk rättsåskådning samt att de förbehåll i fråga om utländsk skiljedoms giltighet och exigibilitet, som enligt 1927 års konvention må uppställas, icke i alla fall torde vara tillräckliga för att förebygga verkställighet av skiljedomar, mot vilka ur berörda synpunkt kunna riktas befogade anmärkningar. Även med hänsyn till den ställning konventionerna intaga till de problem av internationellt privaträttslig innebörd, som vid reglering av ifrågavarande ämne uppkomma, yppa sig vissa betänkligheter, måhända huvudsakligen av teoretisk art. Såsom redan i motiven framhålles, kunna mot de enstaka stadganden, som härutinnan givas, vissa befogade anmärkningar framställas; särskilt gäller detta bestämmelsen, att skiljemannaförfarandet skall regleras av lagen i den stat, där förfarandet äger rum. Mera anmärk-

ningsvärt är kanske, att konventionerna på flera viktiga punkter underlåta att giva bestämmelser av denna art, sålunda exempelvis därom, vilket lands lag skall anses tillämplig å visst skiljeavtal och varest i tvivelaktiga fall skiljedom skall anses meddelad. Därest de olika staterna härutinnan tillämpa olika principer, kunna de förbehåll, som enligt konventionerna må uppställas i fråga om skiljedoms erkännande och verkställighet, komma att verka mindre tillfredsställande. I betraktande emellertid av de stora fördelarna av en utvidgning av rättsgemenskapen mellan staterna jämväl på förevarande område synas nämnda betänkligheter icke böra tillmätas avgörande betydelse för frågan om Sveriges anslutning till konventionerna. Lagrådet finner sig alltså kunna förorda, att för möjliggörande av sådan anslutning lagstiftning i ämnet genomföres i vårt land.

Enligt det förslag till sådan lagstiftning, som nu föreligger, skulle emellertid Sverige från dagen för lagens ikraftträdande eller den 1 juli 1929 tillerkänna giltighet åt utländska skiljedomar oberoende av huruvida de leda sitt ursprung från någon av de till konventionerna anslutna staterna eller icke. Därest de stater, med vilka vårt land främst står i kommersiell förbindelse, icke skulle ratificera konventionerna eller i varje fall under en längre tid låta anstå därmed, kunde Sverige därigenom komma i en mindre gynnsam ställning. Så skulle exempelvis vid affärer mellan en svensk och en utlänning från land, som ej biträtt konventionerna, det ofta bliva lättare att få till stånd avtal om utländsk än om svensk skiljedom, då den utländska skiljedomen skulle bliva exigibel ej allenast i ursprungslandet utan också, enligt den föreslagna lagen, här i riket, under det att en svensk skiljedom icke komme i åtnjutande av motsvarande förmån i det främmande landet. Ur denna synpunkt vore det otvivelaktigt mest tillfredsställande, om lagen erhöle tillämpning allenast å skiljeavtal och skiljedomar, vilka härleda sig från någon av de till konventionerna anslutna staterna. En vidsträcktare tillämpning är ej heller betingad av konventionerna, vilka vila å reciprocitetsprincipen. Å andra sidan skulle, såsom i motiven till förslaget erinrats, en uppdelning av de utländska skiljedomarna allt efter som den främmande staten anslutit sig till konventionerna eller icke medföra olägenheter därigenom, att lagstiftningen bleve mera invecklad och rättstillämpningen mera osäker. Med beaktande av vad sålunda anförts har lagrådet funnit sig icke böra avstyrka lagens utsträckande till att avse utländska skiljeavtal och skiljedomar över huvud. Sätillvida böra dock enligt lagrådets mening de av lagrådet framförda betänkligheterna föranleda ändring i förslaget, att lagens ikraftträdande må kunna uppskjutas till dess ratifikation av konventionerna skett eller är att med visshet förvänta från de staters sida, med vilka Sverige främst står i affärsförbindelse. I sådant syfte torde stadgas, att lagen skall träda i kraft den dag, Konungen bestämmer.

Jämväl i ett annat avseende än det nyss berörda har det remitterade förslaget gått längre än som är nödvändigt för anslutning till konventionerna. Det har redan erinrats, att dessa på flera punkter underlåtit att uppställa strängt taget behövliga internationellt privaträttsliga regler. Förslaget söker i viss mån fylla denna lucka, då dels i 1 och 2 §§ givas vissa bestämmel-

ser om vilken lag skall anses tillämplig å skiljeavtal och dels i 5 § meddelas föreskrift, var skiljedom i visst fall skall anses meddelad. Att sanma principer, som tagit sig uttryck i dessa stadganden, komma att göra sig gällande i andra länder, torde vara osäkert; särskilt är detta fallet med den i 2 § upptagna bestämmelsen. Med hänsyn till fördelarna för den inhemska rättstillämpningen av föreskrifter i dessa ämnen, vilka fördelar måhända överväga nu antydda olägenheter, anser sig dock lagrådet icke böra framställa något yrkande om uteslutande ur förslaget av 1 och 2 §§; vad angår 5 § hänvisar lagrådet till sitt yttrande vid denna paragraf.

Beträffande förslagets detaljer har lagrådet följande att erinra.

1 och 4 §§.

Från den i 4 § upptagna huvudregeln, att skiljemannaförfarande på grund av utländskt skiljeavtal ej må äga rum här i riket, göres undantag bland annat för det fall, att parterna äro ense, att förfarandet må ske här. Förslaget synes utgå från att skiljeavtalet icke genom en dylik överenskommelse förlorar sin karaktär av utländskt. Härav lärer följa att, vare sig den skiljedom, till vilken förfarandet leder, meddelas i utlandet och således skall betraktas såsom utländsk eller den meddelas i Sverige, vederbörande svenska myndighet, hos vilken verkställighet sökes, har att enligt den utländska lag, som är tillämplig å det ursprungliga avtalet, bedöma, om det är behäftat med någon brist, t. ex. i avseende å formen för dess upprättande. På samma sätt förhåller sig med det bedömande, som domstol jämlikt 3 § har att verkställa, då skiljeavtalets processhinderande verkan göres gällande. Det kan ifrågasättas, om denna ståndpunkt bör upprätthållas. Riktigare torde vara att se saken så, att då en överenskommelse om förfarandets förläggande till Sverige skett, i själva verket skiljeavtalet enligt den princip, som ligger till grund för stadgandet i 1 §, förändrats till svenskt. Uppfyller denna överenskommelse svensk lags fordran på giltigt avtal, synes föga anledning vara för svenska myndigheter att gå in i prövning av det ursprungliga avtalets giltighet enligt den främmande lagen. Lagrådet hemställer därför, att det i 4 § upptagna undantaget för det fall, att parterna äro ense om att förfarandet skall äga rum här i riket, utgår, varjämte, i händelse det för tydlighetens skull anses påkallat, till 1 § bör göras ett tillägg av innehåll, att om parterna efter skiljeavtalets ingående överenskommit, att skiljemannaförfarandet skall äga rum här i riket, skiljeavtalet skall vara att anse såsom svenskt.

5 §.

Den här uppställda regeln, att skiljedom skall anses såsom utländsk när den är meddelad å utländsk ort, torde, därest domen icke innehåller uppgift om viss ort där den givits, ej sällan vålla svårigheter vid tillämpningen. Saknas dylik uppgift, kunna förhållandena vara så skiftande, att det knappast lärer vara möjligt att genom ett mera allmänt stadgande giva ledning för lag-

tolkningen i dessa fall, och därest, såsom skett i andra punkten av denna paragraf, för Sveriges del meddelas en specialföreskrift i ämnet, torde därigenom kunna försvåras den anslutning till internationell praxis, som i detta fall synes särskilt önskvärd. Mot det i förslaget upptagna stadgandet, att om skiljemännen vid untertecknandet befunnit sig å olika orter, domen skall anses meddelad där den sista underskriften tillkom, kan i allt fall erinras, att med sådan föreskrift en skiljedoms egenskap av inländsk eller utländsk skulle kunna bliva beroende av en alltför tillfällig omständighet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställer lagrådet, att endast första punkten av 5 § bibehålles.

7 §.

Enligt denna paragraf må utländsk skiljedom ej gälla här i riket i bland annat det fall, att den part, mot vilken domen åberopas, icke haft erforderlig tillgång att utföra sin talan. Med hänsyn till arten av detta hinder för skiljedomens erkännande och då prövning av frågan, huruvida hindret föreligger, ofta torde förutsätta en utredning, som kan vara besvärlig att anskaffa, synes det vara skäl att — likasom i förslaget skett med avseende å de under 3) i paragrafens första stycke omförmälda förhållandena — även beträffande omständighet, som avses under 6) i samma stycke, göra den beslutande myndighetens skyldighet att beakta hindret beroende av att det åberopas av den, mot vilken skiljedomen göres gällande.

Bland omständigheter, som utesluta en utländsk skiljedoms giltighet här i riket, har under 7) upptagits, att den fråga skiljemännen prövat blivit här avgjord genom domstols eller överexekutors beslut; staten har ansetts icke böra framtinga fullgörande av en skiljedom, som strede mot ett av dess egna officiella organ meddelat beslut. Det kan ifrågasättas, om icke i detta avseende skillnad bör göras mellan å ena sidan det fall, att fastän viss tvistefråga omfattas av ett skiljeavtal, den dock till följd av parts underlåtenhet att göra avtalet gällande blivit föremål för avgörande av statlig myndighet och att därefter någon part med åberopande av det gamla skiljeavtalet fått skiljedom till stånd, samt å andra sidan det fall, att först efter en tvistefrågas avgörande av statsmyndighet avtal mellan parterna träffats om dess hänskjutande till skiljemän. På sätt inom lagrådet framhållits vid granskningen av 1 § av förslaget till inländsk skiljemannalagstiftning, bör i det förra fallet skiljeavtalet vara förfallet men i det senare hinder ej möta mot frågans hänskjutande till skiljedom. På grund härav hemställes om den ändring av nämnda stadgande i den nu förevarande lagen, att detsamma kommer att avse det fall, att den fråga skiljemännen prövat blivit här i riket avgjord genom domstols eller överexekutors efter skiljeavtalets ingående meddelade beslut.

9 §.

I art. 2 av 1927 års konvention stadgas bland annat, att om i någon skiljedom icke alla till skiljenämnden hänskjutna tvistefrågor avgjorts, vederbörande myndighet i det land, där verkställighet av domen påkallas, är berättigad att, såvida

den finner det lämpligt, göra verkställigheten beroende av att sökanden ställer säkerhet, som myndigheten bestämmer. Enligt motiven till det remitterade förslaget har det icke ansetts föreligga tillräcklig anledning att i den svenska lagen upptaga något stadgande i berörda syfte. Lagrådet finner dock försiktigheten bjuda, att i vår lag införes dylikt stadgande. Därest exempelvis genom en deldom ena partens anspråk bifallits utan att skiljemännen ingått i prövning av ett från motsidan framställt kvittningsyrkande, vilket måhända är synnerligen befogat, skulle en verkställighet av deldomen kunna bli till stort förfång för den, mot vilken verkställigheten söks. Väl är troligt, att denne senare skulle hava möjlighet att genom talan mot deldomen i det land, där den givits, få densamma upphävd, men det synes knappast med billighet överensstämmande, att han för att förebygga rättsförlust skall vara nödsakad att underkasta sig de besvär och kostnader, som en process i utlandet kan medföra. Lagrådet hemställer därför, att i 9 § införes ett stadgande av innebörd, att i beslut om verkställighet av deldom skyldighet i nämnda hänseende må, när skäl därtill äro, åläggas sökanden.

I fråga om inländsk skiljedom gäller, att, sedan överexekutor förordnat att den må verkställas, skiljedomen går i verket lika som domstols lagakraftägande dom, där ej av högre myndighet eller av domstol, där talan mot skiljedomen är anhängig, annorledes förordnas. I analogi härmed synes utländsk skiljedom, om vars verkställighet hovrätten förordnat, böra gå i verket i den ordning som nu nämnts. En bestämmelse härom torde böra avsluta förevarande paragraf.

10 §.

Uti denna paragraf har från den föreslagna lagens tillämpning undantagits beslut av skiljemän, som oberoende av skiljeavtal tillsatts av domstol eller annan myndighet. Såsom skäl för förslagets ståndpunkt härutinnan åberopas i motiven, att utländska skiljedomar, som tillkomma efter myndighets förordnande, i själva verket äro att likställa med utländska domar och i avseende å verkställighet böra vara underkastade samma principer som dessa.

Denna synpunkt torde emellertid böra föranleda, att ifrågavarande undantag utvidgas att avse samtliga de fall, då skiljemannaförfarandet icke har sin grund uti ett ingånget skiljeavtal. I undantaget skulle sålunda inbegripas även skiljedomar, som grunda sig omedelbart å föreskrift i lag eller förordnande av domstol eller annan myndighet, och detta jämväl om en viss frihet medgivits parterna i fråga om skiljemännens tillsättande (se t. ex. 331 § sjölagen). Något hinder för en dylik utvidgning av stadgandets innebörd torde icke föreligga med hänsyn till de konventioner, å vilka förslaget är byggt. Dessa konventioner avse nämligen uttryckligen allenast skiljedomar, som komma till stånd på grund av skiljeavtal. Lagrådet hemställer följaktligen om ändring av 10 § i nämnda hänseende.

Det kunde ifrågasättas, huruvida icke å ifrågavarande undantagsbestämelse borde givas än större räckvidd. Från verkställighet jämlikt 46 § utsokningslagen äro uteslutna skiljedomar, meddelade på grund av skiljeavtal, i vilka intagits förbehåll om rätt för parterna att på materiella grunder klandra

skiljedomen. Någon omedelbar verkställighet tillerkännes enligt svensk icke skiljedomar av detta slag, utan part är hänvisad att genom tvistens stämmande till domstol erhålla dom i saken. Det synes anmä att åt dylik skiljedom, därest den meddelas i utlandet, beredes en exigibili som under motsvarande förhållanden icke tillkommer inländsk skiljedom. Drages den utländska skiljedomen under prövning av domstol i utlandet, skulle verkställighet å den utländska domstolens dom icke kunna här i riket utverkas. Med hänsyn till vad sålunda påpekats hade det från svensk synpunkt varit mest konsekvent, om det ifrågavarande undantagsstadgandet kommit att omfatta jämväl nu berörda fall. En dylik utvidgning lärer emellertid icke stå i överensstämmelse med konventionerna, och frågan torde i varje fall sakna större praktisk betydelse.

Förslaget till lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket.

Den här upptagna bestämmelsen synes lämpligen kunna överflyttas till lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar, i vilken lag den kan införas såsom en paragraf närmast före den föreslagna 11 §.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1929.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bissmark, lagrådets den 21 mars 1929 avgivna utlåtande över det den 15 februari 1929 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar* samt *lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Såsom av motiven till förslagen framgår, har vid deras utarbetande tagits hänsyn till önskvärdheten av att den ifrågasatta lagstiftningen får ett innehåll, som möjliggör Sveriges anslutning till de överenskommelser om internationellt erkännande av skiljeavtal och skiljedomar, som tillkommit vid Nationernas förbunds församlings möten åren 1923 och 1927. Lagrådet har i fråga om en dylik anslutning ställt sig i någon mån betänksamt ur den synpunkten, att vissa grundsatser, som på förevarande område, särskilt beträffande skiljenämndens konstituerande, tillämpades på ett och annat håll, skulle endast med svårighet låta sig förenas med svensk rättsåskådning. Med hänsyn till de stora fördelar som låge i en utvidgning av rättsgemenskapen på förevarande område har lagrådet emellertid ansett avgörande betydelse icke böra tillmätas nämnda betänkligheter, under förutsättning att de stater, med vilka Sverige främst stode i kommersiell förbindelse, ratificerade överenskommelserna. För den händelse så ej skulle bliva fallet, har lagrådet menat, att Sverige kunde komma i en mindre gynnsam ställning, så till vida som, vid affärer mellan en svensk och en utlänning, lättare skulle kunna fås till stånd avtal om utländsk skiljedom än om svensk, då den utländska skiljedomen bleve exigibel ej allenast i ursprungslandet utan också här i riket, under det att en svensk skiljedom icke komme i åtnjutande av motsvarande förmån i det främmande landet. Med hänsyn härtill har lagrådet ansett anslutning till de båda överenskommelserna icke böra äga rum innan ratifikation skett eller vore att med visshet förvänta från de staters sida, med vilka

Sverige främst stode i affärsförbindelse; och har lagrådet hemställt, att av sådan anledning det föreslagna stadgandet om viss dag för ikraftträdandet av lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar måtte ändras därhän, att lagen skulle träda i kraft den dag Konungen bestämde.

De av lagrådet sålunda framhållna betänkligheterna mot den föreslagna lagstiftningens ikraftträdande å en på förhand bestämd, snart infallande dag och mot en därmed sammanfallande anslutning till de båda överenskommelserna synas mig emellertid icke utgöra tillräcklig anledning att frångå förslaget ståndpunkt. De rättsfall, som omnämnas i lagförslagets motiv, giva vid handen att enligt den hos oss rådande domstolspraxis, vars frångående näppeligen är att förvänta, skiljedomar som tillkommit inom de signatärstater, med vilka Sverige främst står i kommersiell förbindelse och som där anses giltiga, redan nu av våra domstolar och andra myndigheter erkännas och bringas till verkställighet, och av tillgänglig utredning synes å andra sidan framgå, att här i landet tillkomna skiljedomar, mot vilkas giltighet ej från svensk lags synpunkt föreligger anmärkning, i allmänhet kunna, i domstolsväg eller annorledes, uppnå verkställighet i stater, vilkas regeringar undertecknat 1927 års konvention. Under sådana förhållanden synes mig anledning att avvakta en allmännare ratifikation av nämnda konvention — 1923 års protokoll har som bekant redan ratificerats av de flesta signatärmakter — icke vara för handen. Jag tillåter mig emellertid i detta sammanhang upplysa att, enligt meddelanden, som, efter förslagets remitterande till lagrådet, ingått från svenska beskickningar i utlandet, ratifikation av konventionen torde under en snar framtid vara att förvänta från flertalet signatärmakter. Sålunda har från *Danmark* ingått meddelande att, sedan riksdagen numera givit sitt samtycke till ratifikation, denna kan väntas äga rum inom loppet av några veckor. Från *Österrike* meddelas, att regeringen kommer att skrida till ratifikation så snart någon grannstat, stormakt eller annan stat, gent emot vilken konventionen skulle äga betydelse, däribland Sverige, vore beredd att ratificera. I fråga om *Tyskland* upplyses, att regeringen icke har principiella betänkligheter mot ratifikation men vill avvakta andra maktens ståndpunkttagande. I *Frankrike* lär parlamentet väntas komma att under innevarande session samtycka till ratifikation. Från vår beskickning i *England* har ingått uppgift att, med hänsyn till utarbetandet av den nya lagstiftning som erfordrades för anslutning till konventionen, ratifikation icke kunde ifrågakomma förr än tidigast mot slutet av innevarande år. Enligt en i Nationernas förbunds generalsekretariat vunnen upplysning av senare datum skulle emellertid ratifikation vara att förvänta under den allra närmaste framtiden. I *Belgien* har en för parlamentet framlagd proposition om ratifikation tillstyrkts av vederbörande rapportör i kammaren. I *Italien* synes konventionen vara framlagd för parlamentet och måhända komma att behandlas denna vår. I *Nederländerna* säges affärsvärlden livligt önska anslutning till konventionen och regeringen hava för avsikt att därom framlägga proposition, vilket dock ej lär kunna ske förr än instundande höst, sedan nederländska Indiens representation haft tillfälle att yttra sig, och tros ratifikation ej kunna äga rum förr än nästa år. I *Schweiz* lär proposition om ratifikation, så framt den icke redan framlagts, vara att

förvänta inom de närmaste dagarna. I *Finland* skall, enligt under hand erhållna meddelanden, proposition vara under utarbetande.

I betraktande av de sålunda vunna upplysningarna och då härtill kommer att det, på sätt i motiven framhålles, är önskvärt att, i sammanhang med ikraftträdandet av den nya lag om skiljemän, om vars antagande förslag enligt tidigare i dag fattat beslut skall framläggas för riksdagen, sistnämnda lags tillämpningsområde klart avgränsas i förhållande till de skiljeavtal och skiljedomar, som skola betraktas såsom utländska, torde lagrådets ifrågavarande hemställen icke böra föranleda ändring i förslaget.

I övrigt hava i den reviderade texten införts de av lagrådet tillstyrkta ändringar i förslaget till lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar; och torde jag i fråga om skälen för dessa ändringar få hänvisa till vad lagrådet därom anfört. I enlighet med lagrådets hemställen har ock i nyssnämnda lagförslag inarbetats den bestämmelse, som förut var avfattad i form av ett särskilt förslag till lag om vittnes eller sakkunnigs avhörande i anledning av skiljemannaförfarande utom riket.»

Föredraganden hemställer, att det sålunda utarbetade reviderade förslaget till *lag om utländska skiljeavtal och skiljedomar* måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Stefenson.